

PROBLEMEN PER FRIESE REGIO (betreft jeugdigen met een maatregel | in percentages)

REGIO NOORDWEST	2019
Klinische stoornis	67,9
Gedragsproblemen	24,7
Persoonlijkheidsproblemen	18,5
Achterstand in functieontwikkeling	58
Gezondheidsproblemen	23,5
Gezinsproblemen	87,7
Veiligheidsproblemen	65,4
Sociale context	39,5

REGIO NOORDOOST	2019
Klinische stoornis	60
Gedragsproblemen	35,6
Persoonlijkheidsproblemen	34,4
Achterstand in functieontwikkeling	63,9
Gezondheidsproblemen	21,7
Gezinsproblemen	78,9
Veiligheidsproblemen	51,1
Sociale context	61,1

GEMEENTE LEEUWARDEN	2019
Klinische stoornis	72,5
Gedragsproblemen	36,5
Persoonlijkheidsproblemen	30,7
Achterstand in functieontwikkeling	70,1
Gezondheidsproblemen	26,2
Gezinsproblemen	88,5
Veiligheidsproblemen	61,1
Sociale context	70,5

REGIO ZUIDOOST	2019
Klinische stoornis	72,3
Gedragsproblemen	44,3
Persoonlijkheidsproblemen	39,2
Achterstand in functieontwikkeling	69,9
Gezondheidsproblemen	31,1
Gezinsproblemen	82,1
Veiligheidsproblemen	52,7
Sociale context	60,1

REGIO ZUIDWEST	2019
Klinische stoornis	65,2
Gedragsproblemen	38,7
Persoonlijkheidsproblemen	28,4
Achterstand in functieontwikkeling	65,2
Gezondheidsproblemen	24,5
Gezinsproblemen	86,5
Veiligheidsproblemen	67,1
Sociale context	56,8

Regio indeling: regio Noordoost (Noardeast-Fryslân, Dantumadeel, Achtkarspelen, Tytsjerksteradiel, Ameland, Schiermonnikoog), regio Zuidoost (Smallingerland, Opsterland, Heerenveen, Ooststellingwerf, Weststellingwerf), regio Zuidwest (De Fryske Marren, Sudwest-Fryslân), regio Noordwest (Harlingen, Waadhoeke, Vlieland, Terschelling) en gemeente Leeuwarden.

AANBEVELINGEN PRAKTIJK

De aanbevelingen zijn gebaseerd op het onderzoek, de praktijk en twee spiegelgesprekken die met jeugdigen en ouders zijn gevoerd. In een spiegelgesprek wordt met jeugdigen en/of ouders en (betrokken) professionals een ervaring/gebeurtenis centraal gesteld, met als doel om ervan te leren.

- > Jeugdigen willen vaker gehoord worden, meepraten en mee-beslissen. Wees als professional daarbij betrouwbaar, open en duidelijk.
- > Vraag feedback op je handelen:
  - > Op de gesprekken die je voert met jeugdigen, ouders en netwerk. Geef ze een stem!
  - > Op je handelen als professional. Benut wat je kunt (leren)!
- Ons Expertisecentrum biedt diverse trainingen aan die aansluiten bij deze onderwerpen. Kijk op expertisecentrumbv.nl voor meer informatie.
- > Problemen op het gebied van hechting en opgelopen trauma worden vaak overgedragen op de volgende generaties. Zet daarom snel en intensief hulp in bij jonge gezinnen met een belaste voorgeschiedenis om dit te voorkomen. Werk bij al opgedaan trauma 'traumasensitief': houd rekening met de aard van het trauma, leeftijd, ontwikkeling en (hersens)schade.
- > Kijk voor uitvoering/behandeling altijd eerst naar de mensen, de feiten en de wegging of betekenis daarvan. Hiermee ontstaat zicht op beschermende factoren, patronen, in stand houdende factoren en wat eerder wel of juist niet werkt in de aanpak/oplossing van problemen.
- > Voel je verantwoordelijk om te signaleren op onveiligheid, met name in die situaties waarin kinderen gedurende de dag zijn (sociale context: scholen, kinderopvang, buurt); de meldcode is verplicht! Wees er beducht op dat problemen vaak gezamenlijk voorkomen. Er is vaak meer aan de hand dan je op het eerste oog ziet.
- > Wees je bewust van het traumatische effect van een uithuisplaatsing (in vrijwillig kader) op de jeugdige, ouders en het netwerk en besteed (daarom) zorgvuldig aandacht aan steun/nazorg en het verder en gezamenlijk werken aan het traject.
- > Zet altijd (zwaar) in op het hebben en behouden van scholing/dagbesteding. Dit is een belangrijke beschermende factor en maakt een toekomstbeeld met zelfstandig wonen en werken mogelijk.

Onderzoekers: Lutske de Vries en Stella van Middelkoop.

AANBEVELINGEN BELEID

- > Blijf voorzien in duurzame, vervangende opvoedingsarrangementen en gebruik daartoe 'creatieve' gezinsconstructies. Helaas kunnen niet alle jeugdigen thuis blijven wonen. De afbouw van bedden moet niet sneller gaan dan de toename van (soorten) ambulante zorg en snelle toegankelijkheid daarvan.
- > Maak sterke verbindingen in co-creatie tussen/met zorgaanbieders voor jeugdigen die meervoudige, complexe problematiek hebben. Zorg voor passende en samenhangende zorg.
- > Er blijft een kleine groep jeugdigen die veel en ernstige problemen tegelijkertijd hebben en niet naar school gaan. In deze schrijnende situatie blijven behandelresultaten uit en blijft een somber perspectief bestaan met geweld, criminaliteit en een leven op straat. Veranderbaarheid is niet (meer) in alle gevallen de stip op de horizon; stabiliseren, compenseren en langdurige ondersteunen kan ook een richting zijn.
- > Versterk wijk- en gebiedsteams in het werken met jeugdigen, ouders en gezinnen die geen hulp willen of deze (om welke reden dan ook) niet kunnen accepteren.
- > Borg soepel op- en afschalen tussen wijk- en gebiedsteam en Jeugd- en Gezinsbescherming. Transparant werken, een volledige overdracht van informatie en een gezamenlijk (huis-) bezoek aan het cliëntensysteem werken constructief voor cliënten en professionals.
- > Zet zorg in op basis van wat de jeugdige, het gezin en het netwerk nodig hebben en niet op basis van (lokaal) aanbod.
- > Stel hoge eisen aan de kwaliteit van zorg van kleine opkomende zorgbedrijven voor kwetsbare jeugdigen die ernstige gedragsproblemen en trauma hebben.
- > Zet snel en stevig in op schoolverzuim. Het niet hebben van een diploma/werk bemoeilijkt in ernstige mate het leven van de jeugdige en later volwassene. Vermijd de strafrechtketen (inzet jeugdreclassering) daarbij niet, alleen om stigmatiseren te voorkomen.
- > Ontwikkel een passend zorgaanbod voor problemen rondom complexe scheiding met ernstige escalaties en schade bij de jeugdigen.
- > Implementeer beleid zorgvuldig en blijf dit langere tijd gebruiken. Evalueer regelmatig en zorgvuldig en stel bij op inhoud en effect. Besteed geld niet meerdere keren aan het ontwikkelen van hetzelfde beleid.

Jeugd- en Gezinsbescherming
Bezoekadres | Tesselschadestraat 2 Leeuwarden
Postadres | Postbus 312 8901 BC Leeuwarden
www.regiecentrumbv.nl | info@regiecentrumbv.nl

Zie ook jeugdengzinsbeschermingfriesland.nl voor Cliëntprofielen 2019.

Cliëntprofielen 2019

Al tien jaar doen we met Jeugd- en Gezinsbescherming onderzoek naar de kernproblemen van jeugdigen die een maatregel (overtoezichtstelling, voogdij of jeugdreclassering) hebben. De jeugdbeschermers en jeugdreclasserders hebben voor 1.026 cliënten/ jeugdigen de vragenlijst ingevuld. Met de uitkomsten van de vragenlijsten wordt een beeld geschetst van de kernproblematiek.

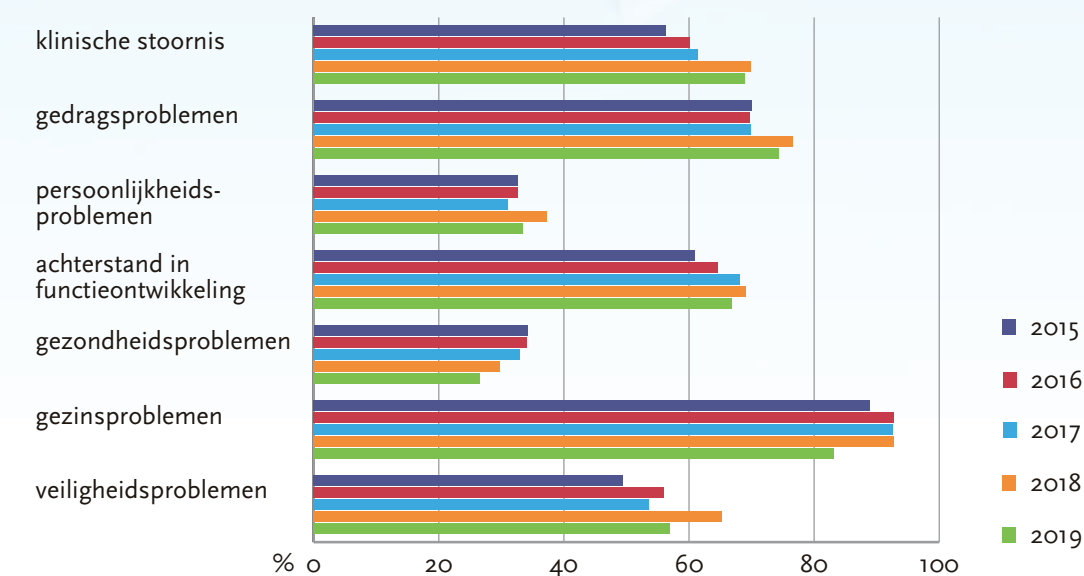
In het onderzoek wordt zowel naar de jeugdigen gekeken, als ook naar ouders, het gezin, de situatie en beschermende factoren. Jeugdigen krijgen een maatregel als zij in hun ontwikkeling worden bedreigd. De problemen zijn vaak ernstig en komen tegelijkertijd voor. Vrijwillige hulp lukt niet (meer), omdat ouders/opvoeders niet in staat zijn hulp te accepteren en/of de situatie te veranderen. Jeugd- en Gezinsbescherming werkt samen met jeugdigen, ouders, netwerk, gebiedsteams en zorgaanbieders. Deze ondersteuning is vasthoudend, versterkend (eigen regie/netwerk) en voorwaardelijk als het gaat om de veiligheid. Want alle kinderen blijvend veilig, daar gaan we voor!

Omdat dit onderzoek al vanaf 2009 wordt gedaan, kunnen we inzicht geven in de kernproblemen van de afgelopen jaren. Vanwege de transitie in de jeugdzorg zijn de cijfers van na 2015 vergelijkbaar. Door de jaren heen is een redelijk stabiel beeld te zien. De kernproblemen op hoofdlijnen zijn in 2019 lager dan in 2018, vooral bij gezins- en veiligheidsproblemen. Dit kan komen doordat problemen eerder gezien of gemeld worden of hulp eerder wordt ingezet. Jeugdbeschermers en jeugdreclasserders hebben te maken met extreme problematiek in een klein deel van de doelgroep. Het lukt voor deze jeugdigen vaak niet passende zorg te organiseren of het duurt te lang voordat deze inzet start.

Ons doel is een duurzame relatie met alle ketenpartners en samenwerken aan een blijvend veilige omgeving voor kinderen. Wanneer we met elkaar het doorgeven van problemen van generatie op generatie kunnen doorbreken, liggen daar kansen voor het veilig opgroeien van kinderen.

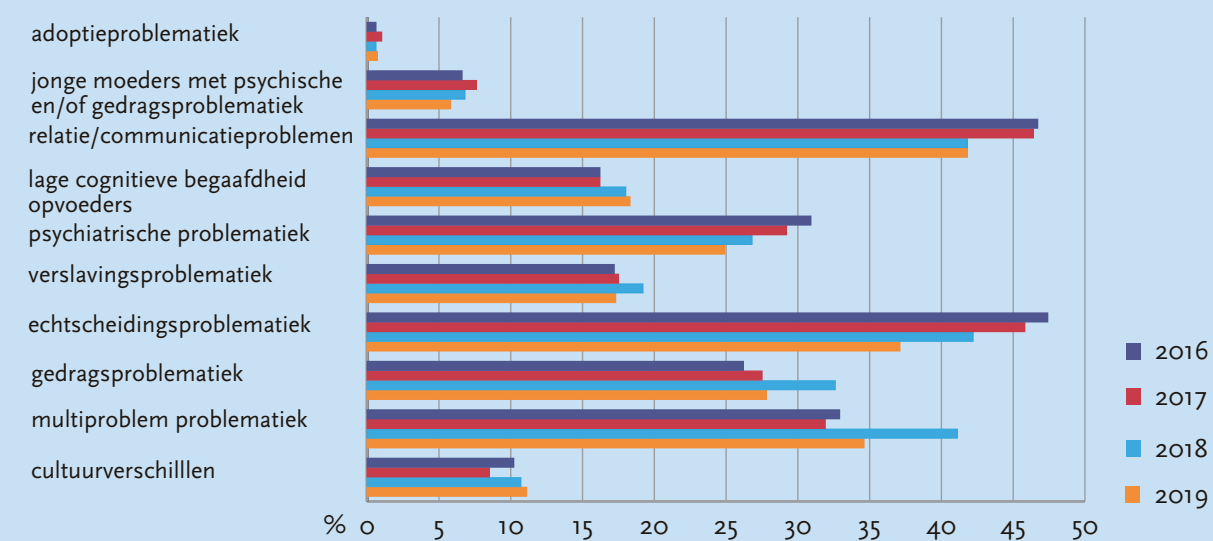
Marianne Sinot, algemeen directeur / bestuurder
Jeanette Nijland, directeur / bestuurder

KERNPROBLEMEN OP HOOFDLIJNEN DOOR DE JAREN HEEN

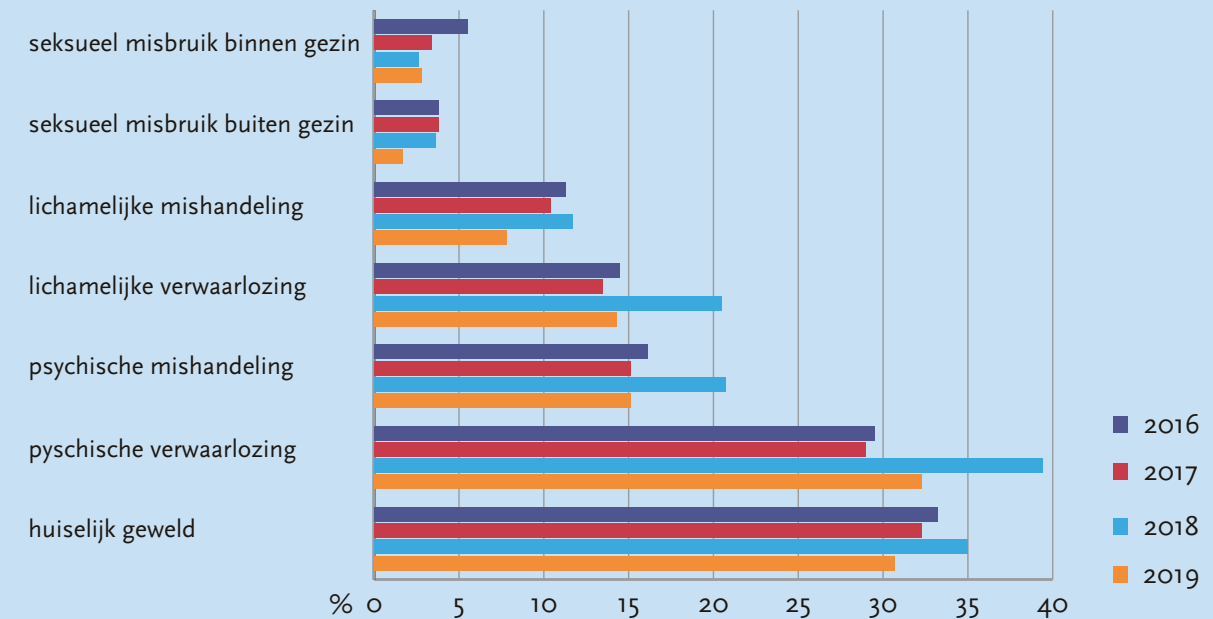

Twee belangrijke en veel voorkomende kernproblemen worden hieronder uitgelicht.

GEZINSPROBLEMEN UITGELICHT

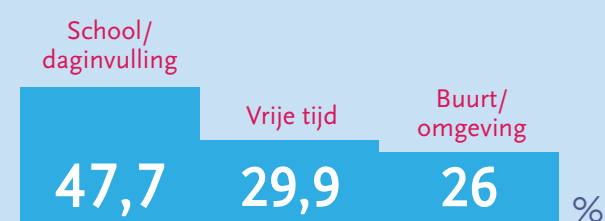
VEILIGHEIDSPROBLEMEN UITGELICHT

Relatie/communicatieproblemen, echtscheidingsproblemen en gezinnen met meervoudige problemen blijven veelvoorkomend. Veiligheidsproblemen zijn ten opzichte van 2018 gedaald. Dat geldt voor alle verschillende vormen van onveiligheid waar een jeugdige mee te maken kan krijgen. Verklarend kan zijn dat organisaties en burgers zich verantwoordelijker voelen en sneller signaleren/melden, waardoor sneller hulp volgt of wordt ingegrepen. Mogelijk begint met de lichte daling in 2019 een trend naar minder veiligheidsproblemen.

Het percentage gezinsproblemen is in 2019 bijna overal lager dan in 2018. Denken in trajecten, het kijken naar de lange termijn en het samenwerken tussen ketenpartners helpen daarbij. De visie om zoveel mogelijk jeugdigen in een gezin of gezinsachtige situatie op te laten groeien draagt hieraan ook bij. Uit feedback en spiegelgesprekken met jeugdigen komt naar voren dat open en oprecht luisteren, erkenning en steun, jeugdigen het meest helpen bij het opbouwen van een positieve toekomst.

SOCIALE CONTEXT

Bijna de helft van de jeugdigen met een maatregel heeft problemen met school of daginvulling. Dit zorgt voor een ernstige belemmering bij het opbouwen van een zelfstandig leven. Als dat niet lukt, ontstaan er serieuze problemen; denk aan werkloosheid, armoede, dakloosheid en gebrek aan perspectief. Dit beschadigt de jeugdige en de maatschappij. Als deze groep later zelf kinderen krijgt, is het risico op problemen in de opvoeding groot, waardoor de volgende generatie minder kansen heeft.

SAMENHANG BIJ DE VERSCHILLENDE PROBLEMEN

Er is niet alleen gekeken naar de problemen die zich voordoen, maar ook hoe deze samenhangen. Het gaat om factoren die voortdurend op elkaar inwerken. De meeste samenhang wordt gezien op zes punten.

- > Opvallend is dat problemen in de sociale context samenhangen met maar liefst vijf andere hoofdproblemen. Het gaat om een klinische stoornis, persoonlijkheids-, gezondheids- en gedragsproblemen en een achterstand in de functieontwikkeling.
- > Het hebben van een klinische stoornis houdt verband met persoonlijkheids- en gedragsproblemen, een achterstand in de functieontwikkeling en problemen in de sociale context. Een klinische stoornis heeft dus een grote impact op de ontwikkeling en het functioneren van de jeugdige.
- > Er is een verband tussen persoonlijkheidsproblematiek en gedragsproblemen, achterstand in de functieontwikkeling en problemen in de sociale context. Dit heeft te maken met de logische relatie tussen het hebben van een probleem/stoornis en de uitingsvorm daarvan.
- > Er is een verband tussen achterstand in de functieontwikkeling met het hebben van een klinische stoornis, persoonlijkheids- en gedragsproblemen.

- > Gezins- en veiligheidsproblemen hangen samen. Dat heeft gevolgen voor de aanpak van veiligheidsproblemen. Wanneer er sprake is van onveiligheid, moet ook worden ingezet op gezinsproblematiek. Deze bestaat voornamelijk uit relatie-/communicatieproblemen en echtscheidingsproblemen. De verbanden tussen de verschillende problemen zijn ook terug te zien in het feit dat gezinsproblemen vaak getypeerd worden als multiprobleem; er komen (veel) verschillende problemen tegelijk voor bij de jeugdige en in het gezin. Problemen in de sociale context zijn een belangrijke factor, zowel wat betreft signaleren (vroeg signaleren en eventueel melden) als de noodzaak om te interveniëren.
- > Als er meer beschermende factoren zijn, zijn er minder problemen in de sociale context. Er lijkt een negatief verband. De vraag is welke kant dit uit werkt. Mogelijk leiden beschermende factoren die voor een groot deel bij de jeugdige zelf aanwezig zijn, tot minder problemen in de sociale context.

Het hebben van een probleem of stoornis is een risicofactor voor het ontstaan van nieuwe problemen. Belangrijk is om hiermee zo snel mogelijk en zo vroeg mogelijk rekening te houden en systemisch te werken.

BESCHERMENDE FACTOREN

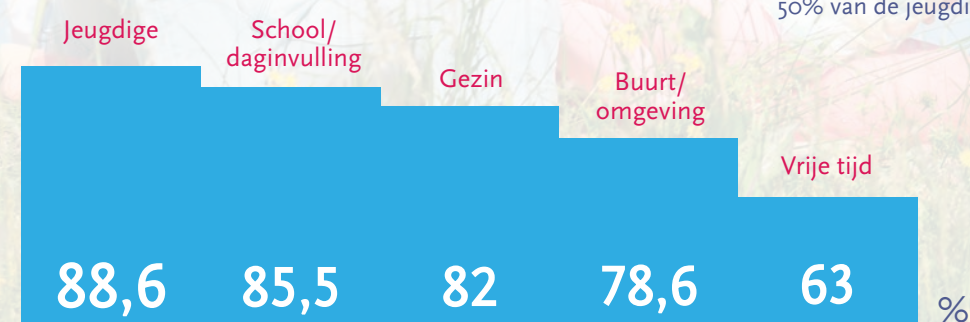
Beschermende factoren zijn gelukkig, tegelijkertijd en in ruime mate, aanwezig op de verschillende gebieden: de jeugdige, school/daginulling, gezin, buurt/omgeving en vrije tijd. Factoren gekoppeld aan de jeugdige zelf worden het meeste gezien (88,6%). Voorbeelden daarvan zijn: aantrekkelijk uiterlijk, gemiddelde intelligentie en veerkracht.

Naar school gaan (of het hebben van een dag invulling) werkt zeer beschermend. Dit is bij 85,5% van de jeugdigen het geval. Ook deze cijfers onderstrepen het belang van het op school houden van leerlingen, vroeg ingrijpen bij uitval (zo nodig ook stevig) en het opheffen van thuiszitten. Ontheffen van leerplicht werkt daarbij contraproductief.

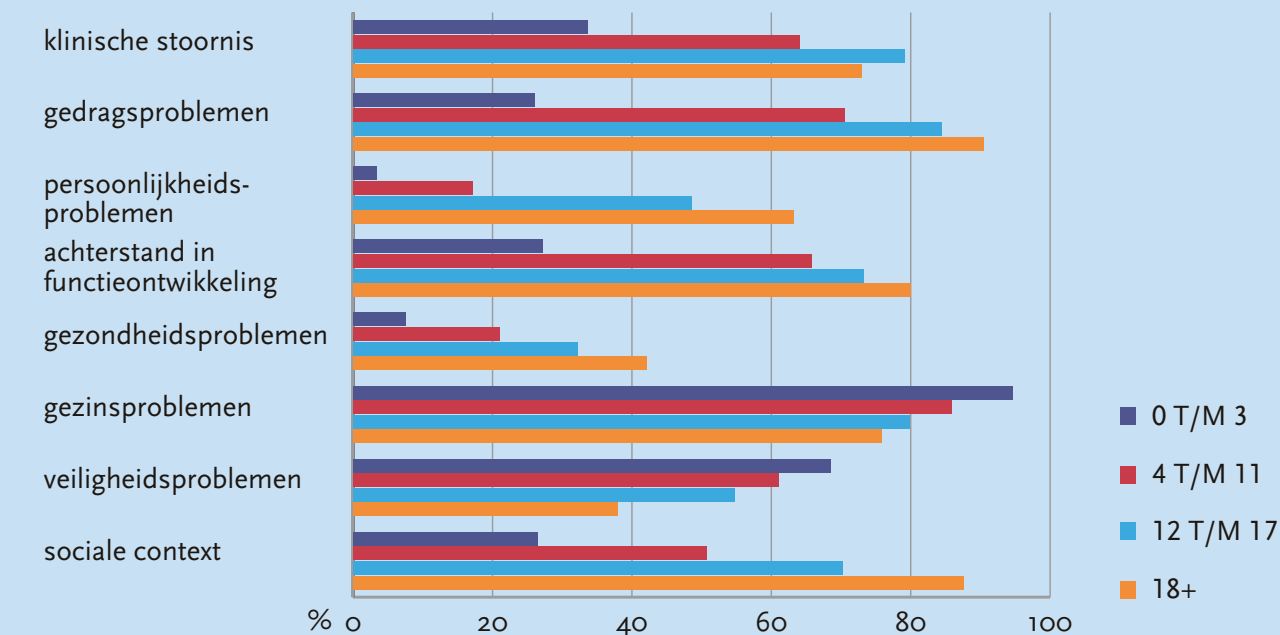
Als het gaat om jeugdigen die beschermende factoren in het gezin hebben (totaal 82%), komt met 65% een goede relatie met een van de ouders het vaakst voor. Ook regelmatig contact van

ouders met school (42,2%) en steun van broertjes/zusjes (38%) komen redelijk vaak voor. Bij gezinsinterventies is het werken aan positieve interactie en communicatie dus belangrijk, ook om steun voor het alledaagse leven te bieden. Een positieve en heldere 'communicatiedriehoek' tussen jeugdige, ouders en school komt uit onderzoek als zeer belangrijk naar voren. Jeugdigen hebben dan een betere schoolloopbaan en dus meer kans op werk en zelfstandig leven. Dit is altijd onderdeel van het plan van aanpak dat de jeugdreclasserder of jeugdbeschermer opstelt.

Binnen de beschermende factoren buurt/omgeving en vrije tijd valt op dat ruim 60% van de jeugdigen toegang heeft tot zorgzame volwassenen buiten het gezin. Jeugd- en Gezinsbescherming werkt samen met jeugdige en ouders en met een breder netwerk van familie en vrienden. Daarmee wordt het netwerk benut om mee te denken en te helpen waar dat kan. Het netwerk kan ook lang betrokken blijven en compenseren als er thuis (nog) onvoldoende steun is. Een hobby, bijvoorbeeld sport, is voor meer dan 50% van de jeugdigen een beschermende factor.

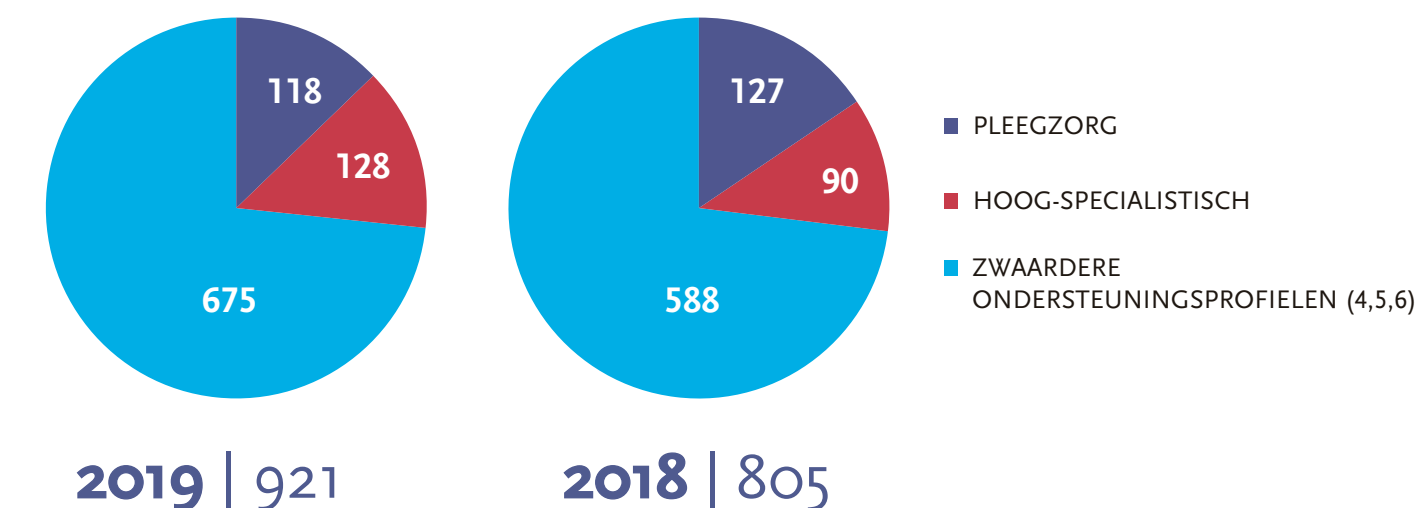
PROBLEMEN PER LEEFTIJDSCATEGORIE

Er zijn patronen te zien als problemen gekoppeld worden aan leeftijdscategorieën. Het valt op dat gezins- en veiligheidsproblemen minder aan de orde zijn naar mate de jeugdige ouder wordt. Dit past bij de ontwikkelingsfase van de jeugdige. Problemen van de jeugdige zelf worden vaak sterker door de jaren heen en leveren bij het ouder worden ook vaak meer belemmeringen op. Jeugdigen zijn dan meer op zichzelf aangewezen en minder afhankelijk van volwassenen. Dat komt duidelijk

naar voren bij persoonlijkheidsproblemen, die bij meer dan 60% voorkomen bij de groep 18+. Voorbeelden daarvan zijn ernstig vermijdingsgedrag, agressie en zelfbeschadiging. Ook hier vallen de grote mate van problemen in de sociale context op voor de groep 18+, bijvoorbeeld het hebben van een risicovolle vriendengroep en opgroeien in een buurt met armoede, criminaliteit.

AFGEGEVEN BEPALINGEN VOOR JEUGDHULP

De inzet van pleegzorg is licht gedaald, terwijl de inzet van hoog-specialistische zorg en de zwaardere ondersteuningsprofielen is gestegen. Ook bij de zware doelgroep in gedwongen kader is het streven jeugdigen zoveel mogelijk thuis veilig te laten opgroeien en daarbij zoveel mogelijk ambulante en intensieve hulp in te zetten. Dat vraagt veel van de ambulante zorgprogramma's, maar geeft de beste uitkomst voor de jeugdigen. Als thuis wonen niet meer lukt is opgroeien in een ge-

zinssituatie daarna het meest wenselijk, als dat mogelijk is in verband met de problematiek van de jeugdige. Het vergt veel inzet van jeugdbeschermers en jeugdreclasserders om passende zorg te vinden en daadwerkelijk tot plaatsing te komen. Het gaat dan om hoog-specialistische zorg met maatwerk voor een jeugdige, gezin en netwerk. Door tekort aan zorg(vormen) is het een intensief proces om jeugdigen op een passende plek te krijgen.